



## Első kérdéskör

Budapest Workshop 12 May 2016

Jegyzetek

**Ahogy korábban említették, nagy mennyiségű projekt 'összecsomagolása' szükséges, hogy értelme legyen. Kinek a felelőssége ez, kinek kellene ezt tennie?**

- Ahogy említettem erre a megfelelő jelölt a falu lehet, mert ők azok, akik fel tudják ajánlani a szolgáltatásaikat, kivitelezik a programokat, meg tudják szervezni a pályázatokat és segítenek a kedvezményezetteknek szerződő felek, ESCO-kat találni. A helyi közösségek az erre megfelelő szint, illetve a helyi önkormányzatok. Amennyiben csupán néhány épületről van szó, annak nincs túl sok értelme, de ha több tucat épületet összefogó projektet alakítunk ki az sikeresebb lehet. A provinciák is jó szintek lehetnek még. A régiók sokszor túl nagyok, az önkormányzatok pedig túl kicsinek bizonyulnak.
- Személyek, megyék, esetleg néhány megye. A kérdés az átláthatóság és az egymás között a bizalom. Kezdetnek mindenképpen el kell fogadni, hogy mindez nem megy gyorsan és ki kell építeni azt a kapacitást, ami már képes több épület összefogására.
- - Hasznos megkeresni olyan csoportokat, akiknek már van gyakorlatuk és átvenni tőlük az eredményeiket. Akkor is, ha esetleg egy másik városban vannak, megéri, mert hatékonyabban és gyorsabban ki tudjuk alakítani a saját projektünket a segítségükkel.
- Az energiahatékonyság az egyetlen olyan szektor az energiaiparon belül, ami erős korrupciómentességet biztosít.

**Építés: Az első előadás nem energiahatékony épületek felújításáról szólt, az utolsó pedig új épületek építéséről?**

Nem, mindegyik felújításra vonatkozott.

**Ez a modell még csak terv vagy már működik?**

Litvániában működik. Több száz épületben már működik, több száz pedig arra vár, hogy felújítsák. Több város pedig komolyan elkötelezett rá, hogy ezt a modellt alkalmazza. Kérem írják fel az IEB címet, hogy tájékozódjanak.

## **A holland befektetőknek mekkora hozamot hoz mindez?**

Az én pénzem még nem hozott semmit és nem is fog még évekig. Ez nem befektetés, hanem egy elengedhetetlen projekt mindannyiunknak. Ha nem teszünk valamit, hatalmas problémákkal találjuk szembe magunkat az elkövetkező 10 évben. Az épületek összedőlnek.

### **Igen, de hogyha a befektetők...**

Igen, értem. Ha tud ebből a projektből 1,5-2 százalék lenni, az már segít neked.

**Kispesti önkormányzat:** Több előadásban is példaként hozták fel az önkormányzati épületek kapcsán az óvodákat, iskolákat. Ebben az országban az iskolákat már eddig is megosztottan tartotta fenn illetve működött a központi kormányzat és az önkormányzat és most szó van arról, hogy a működtetését, tehát, ami az épület fenntartását illeti, azt is átveszi a központi kormányzat, úgyhogy elég kevés komoly méretű épület fog az önkormányzatok kezében maradni, hogy ha ez így lesz. A kérdésem arra vonatkozik, hogy bár én úgy gondolom, hogy lehetne facilitátor egy ilyen nagy léptékű energiahatékonysági beruházásoknak az önkormányzat akkor is ha családi házakról, társasházakról, lakótelepekről van szó de mégis hogyan motiváljam a kollégákat az önkormányzatnál arra, hogy ők beszálljanak egy olyan munkába, egy olyan folyamatba, aminek ők közvetlenül nem lesznek haszonélvezői vagy nem leszünk, mint helyi költségvetés.

Ehhez a kérdéshez hozzáfűzném, hogy voltam több önkormányzatnál egy olyan fejlesztéssel kapcsolatban, ami energiahatékonysággal kapcsolatos és azt nyilatkozták sokan, hogy nem feladata az önkormányzatnak az ilyen jellegű munkáknak a felvállalása. Pont ilyen jellegű indokokat hallottam én is, mint amit az úriember mondott. Persze ez fejben dől el. Hogyha az önkormányzat vezetője arra gondol, hogy a lakossága egészségesebb lesz és a kibocsátás az kevesebb lesz, az a légszennyezettség, amiről volt egy cikk most napjainkban, hogy Kína után a második helyen vagyunk, abban a szállópor koncentráció benyelésében, ami nem egészséges, akkor arra kell gondolni, hogy ez egy olyan beruházás, amin mindenkinek az érdekét szolgálja. Tehát ez nagyon nagy munka lesz én úgy látom.

**Köszönöm! Egy megjegyzésem van, ők is szeretnék magukat újraválasztatni. Ez az egy ilyen hatékony motiváló tényező.**

Az egészséggel kapcsolatban, az UK-ben például az emberek elmennek az orvoshoz nem receptekért gyógyszerekhez, hanem receptekért házak rekonstrukciójához, mert realizálták az egészség értékét, amit nem lehet javítani, ha hideg, nedves szállásokon laknak, ezeket meg kell javítani.

Igen, azt gondolom, a helyi hatóságoknak nem csupán kellene ezt csinálniuk, nekik kötelességük ezt csinálni. A kérdés, hogy olyan embereket akarunk-e akik egészségesek, ez 290 000 épület amiről szó van, nekik nincs hová menniük. Szóval nyitott gondolkodású emberekkel kell összeállni, akik akarják ezt csinálni és tőlünk megkaphatjátok hozzá a sémát is.

**Polgármester: A finanszírozási részt az akkor ha jól értem nem csak kölcsön, hanem támogatás is van ebben. Illetve még az érdekelne, hogy épület energetikára lehetne csak**

## **fordítani vagy mondjuk geotermikus fűtés, közvilágítás, fűtés korszerűsítés és mondjuk napelem erőműre is?**

Ez függ a különféle forrásoktól. Vannak olyan kölcsönök, amik vegyes termékek. Normál esetben a támogatás egy része visszatérítendő, a megtakarított energia mértékében. Tudni kell, hogy milyen programok érhetőek el éppen az adott régióban, van amikor éppen közvilágításra, máskor fűtés korszerűsítésre van lehetőség. Ezért jó ha van hozzáférés a pénzügyi weboldalhoz, ahol lehet keresni és visszajelzéseket kapni. Ez nem az én oldalam ez egy európai közösségi oldal. Szóval, általánosságban, létezik pénzügyi támogatás azokra amiket kérdezett.

Azokon a támogatásokon kívül, amik a zöld munkákra irányulnak, számos érdekes program van, amik a technikai segítségre koncentrálnak, technikai tanulmányokra, konzultánsokra akik segítenek a pályázatok elindításában stb.

Az unió Horizon 2020-as programjában pedig kifejezetten van egy Projekt Development Assistance nevű, ahol szintén van lehetőség technikai segítségre pályázni.

De hát természetesen a magyar kormány az egyik kulcsszereplő ebben, mert ugye az európai uniós pénzeknek az elosztásáért ő felelős és ...

Úgy gondolom fontos, hogy különbséget tegyünk az Elena Facilities, ami a technikai segítsége az európai Investment Bank-nak, ami inkább az irodai oldala a befektetésnek és a Horizon 2020 között, ami inkább a kisebb befektetésekről szól. És azt is fontos elmondani, hogy ez a pályázat most nyitott és a határideje szeptember 15. Akit érdekel, azzal meg tudjuk osztani az információkat és egy tágabb képet is tudunk adni a lehetőségekről.

A Horizon 2020 egy pályázat, ennek van egy felhívása, az Elena azonban nem dolgozik projekkel, ők értékelik a pályázatokat.

### **Második kérdéskör**

**Közgazdaságtani Központ: A nyolcezer lakásnál pontosan mit is szolgáltatottak vagy mit csináltak?**

**Ha több lakost össze akarnak szervezni, akkor ennek a költségeit Önök vállalják vagy megérheti? Különös tekintettel arra, hogy most az állam kiszáll a lakossági épületfelújításból az ingyenpénzt tekintve. Talán valamilyen visszatérítendő támogatás lesz, de nem alakult még ki, hogy mi lesz ebből. Tehát van-e távlat a lakossági piacban és milyen feltételekkel?**

**Hogy érték el, hogy az önkormányzat ahelyett, hogy ingyen pályázati pénzre hajtott, Önökkel lépett kapcsolatba és egy ilyen más konstrukcióval. Mert általában ugye ez a tendencia, erre panaszkodnak az ESCO-k, hogy amíg ennyi ingyen pénz van, addig inkább ezt választják, minthogy bajlódjanak az ESCO-kkal.**

Ada: most csak az egyik kérdéssel foglalkozzunk, a másikat tartalékoljuk a vitára.

A nyolcezer lakásban fűtési rendszer rekonstrukció történt, ezek tömbfűtések, amikor egy központi kazánház több lakást lát el és ezeknek a kazánoknak a rekonstrukciója történt meg, beleértve a használati melegvíz termelést, bizonyos esetekben a szekunder rendszert, tehát a radiátoros rendszereknél fejlesztéseket, napkollektoros rendszereket. Átlagosan azt lehet

mondani, durván a lakásszám 30 és 200 között mozog, ami egy központra épül rá. A lakóközösségek meggyőzése valóban egy komoly feladat, de ezt mi minden esetben vállaltuk.

### **Kormányzati szereplők**

Alapvetően a kormányzati struktúrában az a munkamegosztás, hogy a belügyminiszter látja el az önkormányzatok felügyeletét, ez nem azt jelenti, hogy akármiféle utasításadási vagy olyan jogosítványa lenne a belügyminiszternek, ami az önkormányzati hatásköröket vonja el, mert tulajdonképpen leegyszerűsítve azt is mondhatnánk, hogy az önkormányzat egy különálló hatalmi ág, önálló döntési és hatáskörrel, mindenféle jogkörrel együtt, a belügyminisztériumnak az a két fő szerepe az önkormányzatok tekintetében, hogy a velük kapcsolatos törvényi szabályozást megalkotja, ami 2011-ben született, az nálunk készült. Ez az egyik része, a másik része pedig az, hogy az átalakított finanszírozásban, a feladatfinanszírozásban a különböző feladatokhoz biztosítjuk a megfelelő forrásokat. Természetesen emellett a fejezet tartalmaz még pályázati pénzeket is, ami nem direkt az energiahatékonysághoz kapcsolódik, ugyanakkor áttételesen van közünk az energiahatékonysághoz.

Mi azt látjuk az elmúlt időszakban, hogy a lehetőségekhez képest a legtöbb önkormányzat törekszik arra, hogy az intézményeit, az épületeit úgy alakítsa át, hogy az energiateljesítmény szempontjából a lehető leghatékonyabb legyen. Rengeteg olyan beruházás volt az elmúlt időszakban, ami nyílászáró cserével, külső hőszigeteléssel járt, elektromos hálózatokat újítottak fel, közvilágítási korszerűsítések, tehát olyan projektek, amikben az önkormányzatok arra törekednek, hogy a kiadásaikat minél inkább csökkenték. Ezzel felszabadítanak forrásokat más fejlesztésekre vagy arra, hogy a szolgáltatásaikat a lakosság felé színvonalasabbá tegyék.

**Polgármester, építészmérnök város gazdasági, városépítészeti szakmérnök:** a polgármesteri működésben az egyik legfontosabb feladatnak az intézményhálózatnak a rendbetételét gondoltam, sőt ezt megelőzte egy olyan vizsgálat, amiben az önkormányzati költségvetést próbáltuk átstrukturálni. 2010-ben a tapasztalatom az volt, hogy a költségvetésben vannak a működési és a felhalmozási kiadások, a működés az elvitte szinte a teljes 18 milliárd forintos költségvetést, néhány száz millió forint maradt mindössze a felhalmozásra. Ezt 2014-re olyan módon tudtuk átalakítani, hogy jelenleg 3,5 milliárd szabad pénz maradványa van az önkormányzatnak, ezt nagyrészt az intézményhálózat nem pusztán energetikai fejlesztésével, hanem nagyon sok egyéb eszközzel sikerült elérni. Az első lépésünk az az volt, hogy a kerületnek 103 közintézményét átvilágítottuk a fajlagos fogyasztás szempontjából, tehát fűtési költség és egyéb energiaköltségek szempontjából, gáz, sőt még egészen a víz és egyéb fogyasztásokig. A legdöbbenetesebb az az volt eredményképpen, hogy a legrosszabb és a legjobb adottságú intézmény fajlagos energiafogyasztása között 1 a 10-hez az arány, tehát 10-szer rosszabb minőségű épületeink is vannak. Tehát nagyon fontos volt változtatnunk. Nem volt könnyű ehhez a táblázathoz beszerezni az adatokat, mert minden intézmény maga működtette az épületeit. Létrejött azonban egy nagyon komoly adatbázis, amit aztán lehetett tovább építeni. Tehát fajlagos fogyasztási adatok alapján már nem a személyes lobbierő döntötte el, hogy mely épületekkel kell foglalkozni, hanem valójában egy sorrendet is megállapítottunk ezzel. A második nagyon jelentő lépésünk volt ennek kapcsán a lekötött kapacitások megvizsgálása. Tehát megnéztük azt, hogy mekkora az óra és ahhoz viszonyítottan mekkora a lekötött kapacitás. Meg kell mondanom, hogy néhány millió forint, tízmillió forint alatti beruházással, évi 60-80 millió forintot lehetett megtakarítani, pusztán azzal, hogy oda idomítottuk a lekötött kapacitást, ami a

tényleges kapacitás felső határa, ebben vannak természetesen időjárási körülmények, de azt is figyelembe lehetett venni. Tehát ezekkel az induló adatokkal vágtunk neki annak, hogy a közintézményekben, amik rosszabb állapotban vannak, mint a lakások, ahol az energiapazarlás nagyságrendekkel nagyobb mint a lakásokban, egyszerűen azért, mert a facility management szemlélet hiányzott, tehát ezekben az intézményekben, az utóbbi években ha nem is teljes áttörést, de legalább egy kis szemléletváltás történt és én ebben azért az elmúlt évek jó tapasztalatait látom. A következő dolgunk az az volt, hogy elindítottunk egy szociális városrehabilitációt, amiben az indulási paramétereket nagyon szigorúan és nagyon magasra lőttük be és azt hiszem, hogy ennek kapcsán tudok még pár gondolatot mondani az ESCO jellegű programokra. Itt nem csak a közintézményekre, hanem a lakóépületekre vonatkozóan is, azt vizsgáltattuk meg a tervezőkkel, hogy mi az a maximális mérték, amilyen mértékű hőszigetelés egy lakóépület kétrétegű homlokzati paneljára feltehető, ott egy elég jelentő műpontosság van, tehát az egész ügyet próbáljuk hosszútávúan fenntarthatóra belőni és azt tapasztaltuk, hogy 16 cm-es hőszigetelés az ami, még annál nagyobb is feltehető, de az ami még a dűbel hosszal és az azzal kapcsolatos többletköltséggel még elviselhető, tehát egy optimumot lőttünk be. Ez olyan mértékű, ami 70-80%-os energiamegtakarítást jelentett, ami nem jelent sajnos rezsiben ugyanennyit, mert a távfűtésnek ugye alapdíj-hődíja van, ebből a szempontból mondjuk egy ilyen 30-40-os megtakarítást lehetett elérni, de ez már egy olyan hihetetlen mérték, ami a közintézmények és a lakóépületek esetében már tervezhető állapotot eredményez. Ezek a felújítások 1400 lakást érintettek, tucatnyi intézményt és hát el kell mondanom, hogy ez az Újpalotai lakótelepnek az egész lelkületét is megváltoztatta, minden esetben az energetikai felújítás tartalmi felújítással is járt.

**Vezérigazgatója:** nekünk ehhez a témához háromféle kapcsolódásunk van.

### **Első kerekasztal**

**Helyettes államtitkár:** Egy olyan település, ahol viszonylag nagy az egy főre jutó adóerő képesség, mert ugye ez is egyfajta rangsort felállít a települések között, nem csak a lakosságszám, ott ahogy növekszik a lakosságszám és a cégek jelenléte és több az adóbevételük, egyre több olyan szabad forrása marad egy-egy településnek, amit akár ilyenfajta energiamegtakarító beruházásokra tud fordítani. A kormányzat arra egyébként pályázati kiírásaival is, legalábbis amennyire lehet ezt segíteni, arra ösztönzi az önkormányzatokat, hogy tekintsék át a saját működésüket, nézzék át az intézményhálózatukat, próbálják a saját működésüket úgy racionalizálni, hogy az hosszútávon fenntartható legyen és viszonylag kevés energia kelljen arra, hogy intézményhálózatot fenntartson, de ebből nagyon nagy a szórás, a település nagysága, az ott lakó emberek sokasága illetve az oda adót befizető cégeknek a nagysága alapján nagy az eltérés. Itt nem csak a főváros és a vidék ilyen tekintetben megnyilvánuló ellentétét kell említeni, hanem akár vidéki nagyváros és nagyváros között is van különbség, mert nem ugyanaz Győrnek a lehetősége meg nem ugyanaz Salgótarjának.

Csak egy mondattal egészíteném ki ezt, ameddig a közszolgáltatóknak a rendszere nem egységesült, addig nagyon nehéz volt egy olyan egységes adatbázist kialakítani, most viszont megnyílik a lehetősége, mert úgy gondolom, hogy egyszerűen az intézmény működtetésnek a tervezése az azzal válik adatbázis szempontjából egységessé, hogy egy egységes közszolgáltatási rendszer létrejöttére tett a kormányzat rendkívül hatékony lépéseket, ezt be kell építeni ebbe a közszolgáltatási rendszerbe.

## **Helyettes államtitkár:**

Az elmúlt időszakban abba az irányba elmozdultak az önkormányzatok, hogy míg korábban, főleg a 90-es éveknek az elején, amit egyesek úgy szoktak emlegetni, mint az önkormányzatok aranykora, akkor gyakorlatilag korlátlanul rendelkezésre állt az önkormányzatok részére mind pénzügyi vagyon, mind ingatlanvagyon. Ehhez képest mostanra sokminden változott, egy csomó feladat elment az önkormányzatoktól, az állam egy más filozófiai felfogás mellett átstrukturálta a feladatvállalást és ez mind abba az irányba hatott, és mi azt tapasztaljuk az önkormányzatok szintjén, hogy elkezdtek az önkormányzatok abba az irányba gondolkodni, hogy nem intézményenként szerzik be mondjuk a gázt vagy a villanyt vagy az egyéb energiaszolgáltatásokat, hanem elkezdtek településszinten gondolkodni. Sőt látunk már vidéken arra is példákat, hogy összefognak mondjuk gázbeszerzéseknél települések is, több település próbál együttesen egy nagyobb köbméterszámmra beszerezni energiát, mert az fajlagosan akkor nekik sokkal kevesebbe fog kerülni. Aztán persze ebbe következő lépésként előjön egy csomó olyan kérdés, ami közbeszerzési kérdéseket vet föl, ugye minden településnek valamilyen szinten más az érdeke, testületi döntések vannak mögötte, tehát ezek lesznek szerintem azok a pontok, amit majd itt a cégek képviselői fognak nehézségként megjeleníteni, hogy itt azért vannak közösségi döntések, ugyanakkor a másik oldalon meg azt is kell látni, hogy azok a választott testületek, akik ezeket a döntéseket hozzák, azok ugye legalább négy évente vagy most az új törvény szerint öt évente legalább egyszer meg vannak mérve, tehát önekik az ott lakó embereknek az érdekeit, meg az intézményeik érdekeit kell szolgálni.

Mi azzal dicsekedhetünk, hogy a távhőtermelés a leginkább mérhető és legjobb adatbázissal ellátott terület, hiszen nagy rendszerek vannak, nagy telepek vannak és nagyon jól mérhető. És mi, akik több mint tíz éves távhőtermelő tapasztalattal bírunk, több mint 15-20%-os hatékonyság javulás volt az épületekben, ugyanis körülbelül a termelői oldalon ennyit csökkent a távhőtermelés mértéke éves szinten, igaz van ebben egy kis időjárási hullámvás is, hiszen mostanában melegebb van és kevésbé hidegek a telek, mint tíz éve voltak. De nagyon jól érezhető a panelprogramoknak és az egyéb hatékonyságjavító felújítási programoknak a hatása nálunk, ami egy öröndetes tény, hiszen akkor ennyivel kevesebb energiát fogyasztunk el. A legolcsóbb energia az, amit el sem fogyasztunk. Mi nagyon támogatjuk ezeket a beruházásokat.

**Szeretnék kérdezni arról, hogy a tapasztalataik szerint, ha egy önkormányzat elindít valamilyen energiahatékonysági vagy akár megújulás fejlesztést a településen, akkor az honnan indul el, egy polgármester részéről vagy a városüzemeltetési iroda részéről vagy Önök kopogtatnak elsőre?**

Én azt mondom, hogy mind a kettő lehetséges, de én azt gondolom, hogy ha egy önkormányzat egy hosszú távú szerződés keretében egy társasággal együtt dolgozik akkor kötelessége, hogy szakemberként tanácsokkal lássa el a városvezetést, utána pedig a városvezetés elkötelezettsége kell ahhoz, hogy ilyen programokat meg tudjon valósítani. És persze nagyon nehéz ezeket a különböző érdekeket és szakembereket összehangolni, a gazdasági érdekeket és a mérnöki, energetikai szempontokat összeegyeztetni.

Van amikor városüzemeltetés irányából indul, de nálunk e legtöbbször polgármesterek jelentkeznek és ajánlanak minket más polgármestereknek, a polgármester személye nagyon meghatározza. Ha ez alulról fölfelé indul, akkor pedig a városüzemeltetési igazgatónak kell olyan pozícióban lenni és kitartónak lennie, hogy az elképzelését végig tudja vinni. Sok település van,

ahol a polgármester ebben a tekintetben akar tenni és én igazából ezeken a településeken az időfaktort érzem nagyon erősnek. Amikor mondjuk egy pályázati kiírás megjelenik és akkor kezdjük el összeszedgetni a fogyasztási adatokat, már szinte reménytelen. Mert hogyha egy előregondolkodás van és elsősorban a polgármester részéről akkor fog ez igazán jól működni.

**A tapasztalataik szerint az elmúlt években milyen folyamatok indultak el az önkormányzatoknál, a településeken. Van-e egy beruházási hullám, kialakultak-e jó példák vagy felléptek-e új akadályok, jó felé haladnak a dolgok?**

A köztisztviselőkben nagyon sok fejlesztés valósul meg és sok forrás is van erre, azonban Magyarországon a legégetőbb kérdés a vidéki családi házak. Panelprogramok is voltak, ez az egyetlen szegmens a családi házak, a legtöbb gázt fogyasztjuk el itt országos szinten. Az a baj, hogy semmi olyan program nem volt elérhető idáig, ami ezeknek a lakásoknak, házaknak a korszerűsítését lehetővé tenné. Nagyon régóta van szó arról, sok szakmai anyagot láttam, hogy ezeket az uniós forrásokat milyen módon lehetne a lakosság szintjére levinni, milyen módszerrel, sajnos még nem találtunk erre megoldást. Az is nagyon jó lenne egyébként, ha kormányzati szinten fel tudna gyorsulni az uniós forrásoknak a kiírása, ezek az energiahatékonysági, a megújuló pályázatok 2014 óta egy helyben topognak.

Az önkormányzati épületekre sok forrás szerezhető, elsősorban uniós támogatások. Tehát ezen a területen összességében javulás van, sok olyan program van, ahol minden önkormányzat aki ezeken indul, nyerhet támogatásokat, amelyek jelentős források. Emellett az önkormányzatok számára az ESCO cégek is tudnak ajánlatokat tenni és korszerűsítéseket végrehajtani, hiszen ők hajlandóak önkormányzatokkal foglalkozni. Az ESCO cégek családi házakkal, tehát ahol a legnagyobb probléma van jelenleg azzal nem foglalkoznak, mi sem foglalkozunk vele, az EU sem foglalkozik vele, tehát ez a terület, ami a mostohagyermek és itt nincs meg a méretgazdaságosság, nem tudunk felmérni, nem tudunk beruházni családi házaknál, mert ehhez egy-egy nagy erőforrást kellene ráfordítani, hogy egy kis projekt létrejöjjön. Itt komoly, direkt állami forrásokra van szükség nagy tömegben, amiről most nagy vita van, hogy az állam képes-e ezt a rengeteg beérkező családi ház korszerűsítési igényt kezelni vagy sem. Én más megoldást nem nagyon látok, sem egyedi uniós pályázatokban, erre nincsenek felkészülve az állami szervezetek, sem ESCO-ban nem nagyon tudom elképzelni.

Egy kiegészítés ehhez, látni kell és akkor most itt a 2010-től tartó kormányzati ciklusról szeretnék elsősorban beszélni, a 2013-ig tartó időszakot másmilyen filozófia mentén tervezte az akkori kormányzat. Az új 2014-20-as ciklust tudja a mostani kormányzat úgy megtervezni, hogy az a legjobban felhasználható legyen. 2010-ben azért egész más állapotban volt az ország, mint amilyenben most vagyunk. Minden szám arra mutat, hogy 2010-hez képest rengeteget fejlődött a gazdaság, ezért rengeteg olyan kormányzati forrás szabadulhat fel arra, hogy a kormány a saját elképzelései mentén ezeket másmilyen kiadásokra tudja elkölteni, mint amire eddig kellett. A nemzeti bank azért csökkentette a jegybanki alapkamatot, mert ezzel segítette azt, hogy az államnak kevesebb kamatkiadása legyen. Az eddigi kiírások azért mentek arra, hogy középületeket korszerűsítsünk, mert méretgazdaságosság szempontjából, először az államnak saját magán kellett kezdeni a spórolást ahhoz, hogy olyan megtakarított forintjai legyenek, amit a gazdaság más szegmensébe beletehet, ezzel segítve adott esetben a lakosságot valamiféle pályázati konstrukcióval ahhoz, hogy fölszabadítható forrásokhoz jusson.

Egy speciális akadályt mutatnék be. A családi házban lakók azok tudnak védekezni, tudnak egy csomó mindent csinálni annak érdekében, hogy a fogyasztást mérsékeljék, a távfűtés esetében ilyenre nincsen mód. Ez az alapvető különbség a kettő között, sőt még egy fontos tényező, ami mindig is meglévő akadály volt, de addig ameddig támogatásképpen kapták a panelprogramokban különböző százalékokban a lakástulajdonosok az épületfelújításnak a forrását, addig ez a probléma elfedett volt. A lakótelepek szociológiáját nem kellett figyelembe venni. Az Újpalotai lakótelepen például az ott élők egyharmada egyedülálló kisnyugdíjas, egyharmada csonkacsalád, egy édesanya egy-két gyerekkel, akinek a nevelésére nincs is nagyon ideje meg energiája. Ilyen helyzetben egy nagy több száz lakásos ház felújítása hihetetlen szociológiai probléma. A szociológiai összetétel a felújítás kapcsán a következőképpen néz ki: a felső 25%, ami inkább csökkenő mértékű, az egy összegben ki tudná fizetni a felújítás költségét, ami kb. 1,5-2 millió forint egy lakásra vetítve, de nem akar fizetni mások helyett. Az alsó 25%, ami inkább növekvő mértékű, az egyáltalán nem tud résztvenni a panelfelújítás költségvállalásában, a középső 50% kb. az pedig részletekben tud részt venni ebben. Kihez kell itt alkalmazkodni? Ahhoz vagyok kénytelen, aki egyáltalán nem tud részt venni. A legtöbb vita az mindig a költség viselése, a közösköltség emelkedésén és hasonlókon van és ebben egymás kárára döntenek a lakástulajdonosok hihetetlen feszültségeket kialakítva az adott lakóközösségekben. Erre a helyzetre egy mérnöki választ kell adni, de a szociológus bevonásával. Ez pedig az, hogy a lehető legnagyobb hatékonyságot kell elérni a felújítással, amiben ha valaki egyben kifizeti, akkor másnapról részesedik a rezsicsökkentésből, aki részletekben tud fizetni, a részletek arányában részesedik ebből, aki pedig egyáltalán nem tud résztvenni, valamennyit az is kellene, hogy kapjon, hogy azért elviselje a felújítás viszontagságait. De ez egy annyira bonyolult algoritmus felállítását igényli, amire még se mérnök se pénzügyi szakember nem vállalkozott, holott a probléma rendkívül bonyolult, egyszerű megoldás nincsen, fel kellene vállalni a bonyolult problémára adott bonyolult válaszadást. Ez még nem történt meg eddig. Azok a felújítások amelyeknél ilyen mérnöki módon határoztuk meg az elérhető energiahatékonyságot, ott a megtérülés benne rejlik a felújításban. Ez az ESCO-nak a lényege. Ha ebből a szempontból indulunk el, akkor nem igazán állami támogatásra van szükség, hanem garanciákra, bankgaranciára, induló tőkére, ahhoz, hogy az ilyen típusú felújítás tömegessé váljon. Az az időszak, hogy 100 vagy 50 % támogatást megkapott a lakóközösség, elkényelmesítette őket, nem számolnak, nem veszik figyelembe sem egymást, sem a saját érdekeiket, ezért itt egy alapvető paradigmaváltásra van szükség. Amiben energetika szakemberek, pénzügyi szakemberek és sajnos szociológusok részvétele alapvetően szükséges. Egy társasházi közgyűlésnél lehangolóbb esemény a világon nincsen, nem egyszerűek, egyrészt a hozzá nem értés, másrészt a felhalmozódó emberi indulatok elviszik az értelmes párbeszéd lehetőségét.

Kanyarodjunk vissza a lakosságtól az önkormányzatok felé, mert a lakóépületek a következő beszélgetésnek lesznek a témái és egy kérdésem lenne még, kérném, hogy egy-egy jó példát az elmúlt néhány évből osszanak meg velünk, önkormányzati fejlesztésekkel kapcsolatban.

Zsókvár utcai orvosi rendelő felújítása, 600 millió forintos beruházás volt, acélváz, kívülről eternit lappal fedett épület, 5 cm-es hőszigeteléssel, alumínium nyílászárókkal. Kibeleztük az épületet, minden azbeszttől megszabadítottuk, 54 cm vastagságú szerkezetet vittünk a homlokzatra, ami 80 % energiamegtakarítást eredményezett, és tartalmi megújulás is történt, ami miatt díjat nyertünk. Hasonló elemek alapján alakítjuk át a kerület alaporvosi ellátó rendszerét.



A magyar programok nagyon jól elérték a hatásukat. Annyiban vitatkoznék képviselő urral, hogy ha uniós forrást akarunk bevonni egy felújításba és ez egy egyszeri és megismételhetetlen lehetőség az országnak és ezzel élni kell, akkor a forrásfelhasználást indikátorokkal kell bizonyítanunk, hogy elérte a célját és ehhez egy lakóközösség vagy társasház sokkal könnyebben talál olyan szakértőt, aki olyan anyagokat tud készíteni, hogy bizonyítani is tudja a megtérülést. Az egyes családi házak nem is tudják, hogy ők mennyi energiát pazarolnak, nem képesek meg ilyen pályázatot kezelni és indikátorokkal riportolni. A panelprogramokat nagyon pozitívnak láttam energiafelhasználási szempontból.

Besenyözög önkormányzatának projektjében az önkormányzati épületek energiahatékonyságának a növelése volt a cél és ott egy ilyen 50c fok feletti ivóvízhőmérséklet volt a vízműben, amit összekötöttek egy vezetérendszerrel és erre az intézmények egy hőszivattyús rendszerrel lettek rákötve. És az épületek le lettek szigetelve. Ezután a két beruházás után az intézmények energiafogyasztása 80-90%-al csökkent.

**Egyesület képviselője: helyettes államtitkár úrtól kérdezném, létezik egy harmadik nemzeti energiahatékonysági cselekvési terv, ami 176 oldal. Ön mint a kormány képviselője, hogy tudja megmagyarázni az ennek megvalósításában mutatkozó megdöbbentő lemaradásokat.**

Nem leszek népszerű azzal, amit válaszként erre a kérdésre fogok adni, ez egyáltalán nem az én szakterületem, úgyhogy én ezt a kérdést most nem venném magamra, úgyhogy ha úgy gondolja az úr, hogy releváns ez a kérdés, akkor legyen szíves a nemzeti fejlesztési miniszternek ezt a kérdést írásban eljuttatni. Köszönöm.

**Én az önkormányzatoknál gyűjtött vagy nem gyűjtött energiafogyasztási adatokról szeretnék kérdezni, nálunk ez most van napirenden, három lehetséges módot vázolt fel az iroda, hogy ezt hogyan gyűjtsék össze. Az egyik az, hogy egy egységes vállalatirányítási, informatikai rendszer részeként lenne egy adatbekérő modul, amit minden intézmény használhat. A másik, hogy minden intézményben kijelölik Mari nénit, aki kockás füzetbe felírja, majd e-mailben elküldi Gábor bácsinak az irodán és akkor ő gyűjti egy excel táblába. Vagy van a harmadik ami nekem nem teljesen tiszta, azt kérem, hogy erősítsék vagy cáfolják meg, hogy ilyen létezik, hogy az önkormányzat, mint aki felelősséget vállalt az intézményeiért, ezért cserébe neki van joga felszólítani a szolgáltatót, hogy a szolgáltató küldje el neki valami egységes formátumban minden intézményre vonatkozóan ezeket az adatokat. Tényleg működik-e ez így?**

Elegáns dolog volna, de én nem tudok ilyenről. Fel kell mérnünk az épületeket, kell, hogy egy műszaki alapadatbázissal rendelkezünk és a számlák gyűjtése és tudatos értékelése, elemzése meglegyen, mi ezt a változatot képviseltük. Létrehoztunk egy gazdasági működtetési központot, amiben egy külön energetikai részleg van, ami nem csak az energiát építette, hanem az összes többi közszolgáltatást is.

Az áramszolgáltatóknál, ahol távmérő berendezések vannak, egy kód segítségével ami az önkormányzat rendelkezésére áll, le lehet kérni a fogyasztási adatokat. Van olyan gázszolgáltató, ahol ez szintén működik.

Ha valaki szolgáltat, akkor nyilván méri a fogyasztási adatokat és az alapján állítja ki a számlát. Kérdés az, hogy ezekhez a fogyasztási adatokhoz műszaki adatok, lakóingatlanokra vonatkozó adatok hogy épülnek be, láttam több térinformatikai projektet, hogy adatbázist létrehozzunk, de még nem láttam működő modellt. Például Angliában kötelező már a szolgáltatóknak okosmérőt felhelyezni mindegyik fogyasztójának. Magyarországon ilyen pályázati projektek már az áramszolgáltatóknál indultak. Most a tapasztalatgyűjtési időszakban vagyunk.

**Készítettünk** fenntartható energia terveket önkormányzatoknál és az volt a tapasztalat, hogy abszolút nem jó gazda módjára, nincsenek tisztában a saját vagyontárgyaikkal. Én nem vagyok híve a túlszabályozásnak, de ha egyszer az önkormányzatok egy része nem hajlandó jó gazda módjára bánni a közvagyonnal, akkor kellene valamilyen jó gazda törvény vagy valami, ami kötelezővé teszi az önkormányzatoknak, hogy jó gazda módjára gazdálkodjanak, legyenek tisztában a vagyontárgyaikkal a működésével, fogyasztásával és állapotával. Erre vannak szoftvermegoldások, lehet, hogy a műszaki vagyontárgyaknál nehezebben, de a fogyasztás az elérhető. Vannak olyan energiaügynökségek, akik a honlapjukon feltettek ilyen szoftvereket, ahol viszonylag könnyen lehet intézményi szinten lebontva illetve a különböző energiatípusokra és vízre, stb.-re ezeket az adatokat könnyedén vezetni, nem túl nagy emberi erőforrással, csak a szándék kellene hozzá, tehát a szoftverek hozzáférhetőek.

Amit az úr elmondott, az valóban egy győztes megoldás, a melegvízzel való fűtés és ami itt még fontos, az mindennek a közösségi nyeresége. Ami még fontos, hogy van elérhető pénz, milliók vannak elérhetőek, azoknak az egyedülálló anyáknak vagy nyugdíjasoknak, akiknek ez kell, hiszen ezek az emberek fizetik a számláikat, a befektető beleteszi a pénzét és a végén a folyamatnak, visszakapja a pénzét. Hogy ez meg tudjon történni minden különféle érdeknek meg kell felelnünk. Litvániából és Bulgáriából jövök, ahol a problémák ugyanezek. A különböző városokban 50% fölötti a megtakarításunk és a tulajdonosok nem fizetnek többet, mint amit azelőtt fizettek. De ez 20-25 év projektjeinek az eredménye. Az ESCO-val nem csak a szigetelést, ahnem a tetőt, a lépcsőket, Az állam csak akkor mozdul meg, ha a helyi szinten lévő szereplők erre kényszerítik.

A cselekvési tervvel kapcsolatban egy másik szempontot is kiemelnék, ha ilyen jellegű pénzek rendelkezésre állnak és ha vannak olyan magánbefektetők, mint mi is akik ebbe szívesen fektetnek pénzt, sőt aki energetikába tesz pénzt, az nem egy-két évben gondolkozik, mint egy ingatlanfejlesztő, aki két év múlva profittal adja el a felépített lakást vagy irodaházat, hanem 20-25 évben is akár. ahhoz viszont, hogy valaki ilyen hosszútávra tudjon gondolkodni és bele merje tenni a pénzt a projektbe, ahhoz nagyon stabil, nagyon kiszámítható szabályozásra és törvényi háttérre van szükség és csak egy rossz ellenpéldát mondok, pl. a távhőszabályozást éves szinten alakítják ki és minden évben október elseje amikor új árrendelet jelenik meg. Ki az a befektető, aki egy ilyen szabályozási környezetben hajlandó mondjuk 20 évre pénzt beletenni? Mi próbálkozunk a konstrukcióval és reméljük sikerülni is fog. Ez az ESCO-ra is igaz.

**Képviselő:** Itt egy nagyon fontos ponthoz érkezünk, a múlt, jelen és a jövő energetikai fejlesztéseire és forrásaihoz. Én már 2010-2014 között is folyamatosan kerestem a módját annak, hogy a vissza nem térítendő támogatások mellett vagy azok helyett hihetetlen mennyiségű és nagyságrenddel nagyobb forrásállomány áll rendelkezésre az európai unióban, visszatérítendő forrásokra gondolok pl. Jessica, Jessemid és hasonló programokra gondolok. A 2020 utáni időre az a prognózis, hogy az Európai Unióban ilyen források nem igen állnak majd

rendelkezésre. Tehát át kell állni egy olyan szemléletű fejlesztéspolitikára, amiben a programban magában rejlő forrást kell használni. És ehhez egy nagyon komoly műszaki felkészültség kell és olyan programok kidolgozása, ami belátható időn belül megtérül. Tehát az energetikának ez a szemlélet kell. Én annak is örülök, hogy a magántulajdonba az Európai Unió nem akar investálni, a különböző lakásfelújítási programok azok más forrásból táplálkoznak.

Az ESCO iparágat az nagymértékben segítené, ha az uniós forrásokat és a magántőkét valamilyen módon lehetne ötvözni. Egy ESCO cég szigetelés, nyílászáró csere projekteket önerőből nem finanszíroz. A gépészeti beruházások azok, amik gyorsan megtérülnek, világításkorszerűsítés illetve kazánkorszerűsítés, ezek azok amikre belátható kockázatokat tudnak vállalni és ezért ezeket vállalják. Ugyanakkor viszont, ha akár egy önkormányzat, akár egy társasház megcsinál egy fűtéskorszerűsítést, akkor utána a következő uniós pályázati ciklusban már nem fog tudni olyan mértékű támogatást kapni a szigetelésre, hogy azon a pályázaton versenyképes legyen. Ezért szerintem nagyon fontos lenne, hogy az uniós forrásokból finanszírozható épületszerkezeti, szigetelés, nyílászáró csere projektek, azok összevonhatóak legyenek a magántőkéből finanszírozható világítási és hőoldali beavatkozásokkal. De lehet úgy is csinálni, hogy az adott uniós pályázathoz szükséges önerőt egy ESCO cég tegye bele a projektbe, meg lehet úgy is csinálni, hogy az ESCO céget támogatjuk és azt mondjuk, hogy van a beruházásnak egy olyan része, ami piacián a lakásra megtérül és van egy olyan része, ami meg nem ehhez pedig EU-s forrást fel lehet használni. Régen volt ilyen kiírás, most már nagyon sok éve nincs. Ez pedig egy nagy lehetőség és erre egy nagy igény is lenne.

**Kérdés a helyettes államtitkár úrhoz: A 2012-es dán elnökségnél volt az eredeti javaslat az, hogy a középületekre legyen egy 3%-os kötelező felújítási kötelezettség. Pont a magyar kormány volt az, aki azt mondta, hogy ne az összesre, csak a központi kormányzati épületekre vonatkozzon. Van-e a kormányzatnak szándéka, hogy kimutassa, hogy hogy haladnak ezek az éves kötelező 3 %-os felújítások illetve láttunk egyfajta önkormányzati épületek átvételének a trendjét, mind kórházak mind iskolák tekintetében, hogy akkor ezek szerint ez a 3 % ebben az irányban is mint kötelezettség átvállalás tervbe van véve?**

Mondom én, hogy csak szakmai kérdést kapok a végére, aminek nem én lennék a címzettje. Nem tudok ezekre a kérdéseire konkrétan válaszolni, szerintem a szakemberek meg a piac pontosan látja, hogy milyen irányba haladnak az állami fejlesztések, biztos, hogy az államnak az a célja, hogy saját magán spóroljon, ez nem lehet kérdés. Az is jól látszik, hogy az elmúlt időszakban a KEHOP-os pénzeket milyen irányba költötték el, mind a települések, mind a központi kormányzat, én ennél többet most erre a kérdésre nem tudnék válaszolni.

**Ha jól tudom a családi házak utólagos hőszigetelésére kért és kapott pénzt a kormányzat, Magyarország, majd ezt másra tervezi elkölteni. Elhangzott érvelés amellet, hogy miért nagyon bonyolult és nehézkes ez, de ez kizárólag a társasházi közgyűlések nehézségeire vonatkozott. A családi házaknál ilyen nehézség nincsen, ott mi a magyarázata annak, hogy nem vagy nem olyan mértékben adnak forrásokat az embereknek? És visszakérdeznék a társasházi példára is. Elmondták, hogy itt komoly szervezés, szakértelem kell, energetikusok, szociológusok kellenek. MI a kormányzat dolga, hogyha nem ez, hogy ezt megszervezze? És milyen bizonyítványt állít ki a kormányzatról, ha ezt képtelen megszervezni?**

Képviselő úr: Mondok Önnek egy egészen konkrét példát. Szlovéniai példa alapján a 15. kerületi önkormányzatban elindítottunk egy padlás hőszigetelési programot, ami vissza nem térítendő támogatást jelentett volna. Szlovéniában ingyen adtak 15-20 cm-nyi hőszigetelést, hiszen a padlásnak a hőszigetelése az a legegyszerűbben kivitelezhető és nagyon hatékony dolog. Az első évben, annak ellenére, hogy jelentős összeget szánt az önkormányzat erre, egyetlen egy pályázat sem volt. Megvizsgáltuk, hogy miért, a válasz: le kell takarítani a padlást és ezt nem vállalta senki sem. Tehát a családi házak esetében ugyanarról van szó, ha ő hatékonyan hőszigeteli a házát, akkor a megtérülés benne rejlik a hőszigetelésben és az ablakcserében. Sok ország nem azt mondta, hogy támogassuk, hanem hogy az indító tőkét adjuk meg és valamilyen alacsony kamatozású hitelt biztosítsunk. Most az állam több részből teszi össze a támogatást, kis mértékű támogatás, visszatérítendő alacsony kamatozású hitel és van egy jelentős önrész. Úgy gondolom ez a három szegmens egy helyes út és valahol itt keresendő a megoldás a családi házak és más lakóépületek felújításában. Mindegyik vállaljon valamekkora részt és akkor egy igazságosabb energetikai program alakulhat ki.

**Ügyvezető: felhívnám a figyelmet az Energiaklub kiadványára, amelyben megtalálható egy épület felmérése energetikai szempontból, amit a netről is le lehet tölteni. Ezt más szakemberek mellett én készítem el, ez kb. 50%-os megtakarításra ad lehetőséget, ami a külső hőszigetelésből és a nyílászárók cseréjéből adódik. Itt a fűtőkorszerűsítés már korábban megvalósult. Ha megnézzük a költségeit és a finanszírozását, akkor ez 10 max. 12 éves hitelből tud megvalósulni. A megtérülése pedig egy ilyen felújításnak 25-30 év akkor megkérdendő, hogy mi ennek az oka, hogy ilyen lassan térül meg. Hát ez a rezsinek az ára, amit lecsökkentettünk, ami jól hangzik, viszont nem motiválja a megtérüléseket, nem segíti elő az ilyen beruházásokat. Ezért jó lenne tudni a tervezhetőség érdekében, hogy a kormányzati szándékok merre vezetnek, a megtérüléseket hogyan fogják befolyásolni.**

A kormányzati cél továbbra is az, hogy a lakosság számára lehetőség szerint arányaiban a legalacsonyabb rezsiköltségen tudjuk biztosítani az összes energiát.

**A politikus előadóinkhoz, hogy nem gondolják-e, hogy igazságossági és egyéb nehezen kvantifikálható szempontok helyett közgazdasági szempontokat kellene inkább a döntéshozatal megalapozásához használni? És nem gondolják-e, hogy az a rövid időszak, ameddig a jelenlegi elsődleges energiaárak ilyen alacsonyak, azok ösztársadalmi szempontból arra lennének alkalmasak, hogy tőkét képezzenek olyan beruházásokra amelyek egyébként nagyon rosszul térülnének meg, ahelyett, hogy népszerűségi intézkedések formájában odaadják lakosságnak, hogy költsék el.**

Én azt gondoltam, hogy egy szakmai rendezvényen vagyunk, úgyhogy nem kell politikai kérdésekbe belemenni, de akkor csak arra emlékeztetném itt, hogy 2010-ben, amikor az Orbán kormány megalakult, akkor Európában nálunk voltak a legmagasabb energiaárak, ehhez képest eljutottunk ma odáig, ahol vagyunk és a kormányzatnak ez egy filozófiája, hogy ahhoz kapcsolódóan, hogy Magyarországon milyen a jövedelmi helyzete az átlagembereknek, ahhoz képest a kormányzat azt akarja, hogy ehhez mérten szorítsuk le azt energiaárakat. Ez a kormányzati filozófia, ami az embereknek jól esett, mert egyébként meg ki van véreztetve a társadalom, mindenféle más tekintetben és ezzel akarta a kormány elérni, hogy maradjon náluk forint, amit másra el tudnak költeni.

A közműszolgáltatók egyáltalán nem közszolgáltatóként viselkedtek az elmúlt időben, ez a rezsicsökkentés rászorítja őket arra, hogy valóban közszolgáltatóként viselkedjenek. Ha a távfűtő művek abban érdekelt, hogy a tizedik emeleten nyissák ki az ablakot, akkor az nem közszolgáltató. És rengeteg egyéb dolog van. Ez a rezsicsökkentés indított el egy valóban kvantitatív, kvalitatív elemzést a közszolgáltatók felé is. Kiderült, hogy vannak tartalékok a rendszerben.

**Polgármester: Gondoltak-e már olyanra a kormánynál, hogy úgy ösztönöznék majd a későbbi beruházásokat, hogy ennek van egy ötéves fenntartási időszaka és az öt év megtakarításainak mondjuk 50 %-át kelljen nekem visszaforgatnom erre. Mert én mint polgármester próbálnám visszaforgatni. De az egyéb szociális szükségleteket is figyelembe kell vennem, viszont ha kötelezve vagyok arra, hogy a megtakarításom egy részét energiatakarékosságba forgassam vissza, akkor talán könnyebben elérhetjük a Magyarország által vállalt 20 %-ot.**

Az önkormányzatok a jó gazda gondosságával kell, hogy eljárjanak, az pedig az uniós projektekből következik, hogy a fenntartási idő alatt miknek kell megfelelni.

A nyereségkorlát feletti összeget a távhőszolgáltató köteles visszaforgatni a fejlesztésbe.

### **Második kerekasztal**

Budapest 6. kerületének LMP-s képviselője,

Önkormányzati tanácsadó, Letenye

Önkormányzati képviselő, Marcali

Projektfejlesztő, Imro nonprofit kft.

Pénzügyi tanácsadó, Raiffeisen Bank.

Milyen lakossági felújítással találkozott az elmúlt néhány évben, Önök a saját szervezetükben milyen módon segítik elő a lakóépületek felújítását?

Marcali: az utóbbi időben felkaroltuk az energiahatékony megvalósításokat, önkormányzati épületeket szigetelték. Polgármester úr felkarolta ennek menedzselését, aki indul és nyer egy pályázaton, annak 20-25 %-os támogatást adunk. Az önkormányzat tulajdonában lévő épületek esetén egy összegben, a munka indulásakor rendelkezésre bocsájtjuk az önerejüket.

Letenye: Tevékenységünk 4 fő téma köré csoportosítható:

- közvetlen pénzügyi finanszírozás. Van egy hatályban lévő rendelet lakáskorszerűsítésre, fűtéskorszerűsítésre, energiahatékonyság növelésére. Kibővítése is folyamatban van.
- jó példa mutatása a lakosság részére. Sok energetikai felújítást tudtunk megoldani ingyen pénzből, pályázatokból. A középületekre elkészült felújításokat pedig szemléletformálásra tudja felhasználni. Környezetvédelmi szempontból is, de persze elsősorban a megtakarítás szempontjából. Egy napelempark kialakítása is megtörtént. Terveben van a helyi kastély és a zeneiskola felújítása.
- szemléletformálás: programok a gyerekek részére, hogy az ő hozzáállásukat már ilyenre formáljuk.

- az információkhoz való hozzájutás segítése. Ha pl. a társasházak nincsenek jogilag és gazdaságilag rendbetéve, akkor hiába is jelenik meg egy pályázat, nem fognak tudni indulni. Ezért az önkormányzatunk elindított egy képzést, amin egy előre meghatározott tematika alapján haladnak, három alkalom során, teljesen ingyenesen a társasházakban élők jogosultak résztvenni és szakemberektől megtudni, hogy milyen intézkedéseket kell ahhoz tenni, hogy később, amikor vannak finanszírozási lehetőségek, akkor ezekkel élni tudjanak. A képzés nagyon eredményes, az eddig megrendezésre került egy alkalmon minden társasház képviseltette magát. A 60 lakás alatti társasházak pályázatait tájékoztató fórumok megszervezésével segítettük, most pedig családi házak számára július 1-től elérhető pályázatokról tartunk tájékoztató rendezvényeket.

Budapest, 6. kerület: Terézváros 40 000 lakosú, az épületek 90-95 %-a a világörökség része, 100-150 éves bérházak. Ez jelenti a fő problémákat is, a házak főleg a fő homlokzaton vastag falúak, így a szigetelés nem annyira probléma. És mivel sok közöttük a műemlék, kívülről nem is lehet szigetelni. A földem-, belső oldali vagy tetőszigetelés viszont fontos illetve a megújuló energiaforrások használata. Bár a műemléki szempontok miatt a tetőre szerelt napelem vagy napkollektor kevésbé érvényesülhet. Egy évi 340 millió forintos, kamatmentes kölcsön nyújtására van lehetőségünk, azoknak a társasházaknak akik homlokzati felújítást végeznek. Ha 3 éven belül visszafizetik, akkor a kölcsönből 20% kedvezmény kapható. Mindenképpen fontos a támogatás, nem elég az információ és a tájékoztatás. Ezeknek a közös képviselőket kell elérniük, mert az egyedi lakosok nem fognak az önkormányzathoz menni, hiszen a lakások Budapesten félig a város és félig az önkormányzat tulajdonában vannak. A nyílászáró program kiszélesítése fontos. Kell, hogy legyenek olyan listák, amik a megbízható mesterembereket tartalmazzák, lehet túrákat is szervezni a felújításra készülő társasházak lakóinak, hogy meg tudják nézni, mi az, amit ők be tudnak vállalni. Ebben a környezetben a megújuló erőforrások közül a hőszivattyúk lehetnek fontosak, a levegő-levegő szivattyúk. Az energiagazdálkodása az épületeknek ebben a kerületben azért is nagyon jó, mert nagy pincével lettek megépítve és sátortetővel. Ezek a pufferzónák biztosították régebben, hogy a megfelelő hőmérséklet maradjon a házakban. Ezeket a tetőtérbe viszont sorra beépítik, a pincéket pedig szórakozóhelyé vagy kereskedelmi egységgé alakítják át. Így a modern fejlődés éppen csökkenti ezeknek az épületeknek az energiahatékonyságát. Közben pedig a tetőtér beépítés a legjobb megoldás általában a ház felújítására, egy vállalkozó beépíti és ezért aztán felújítja a házat is. Ahol azonban még nincs beépítve ott a hőszivattyú alkalmazása lehet az, amivel a házak energiafelhasználását jelentősen csökkenteni lehet.

A cégek képviselőit kérdezem, hogy ők mivel tudják segíteni a házak felújítását?

Raiffeisen Bank: A kamatmentes kölcsön kivételével mi minden önkormányzati megoldást jónak tartunk. Mivel ezek megtakarítást eredményező beruházások, ezért a pénzintézetek támogatják. A társasházak hitelezéséhez nehezebb a megítélést elkészíteni. Ez azért arra még nem ad okot a bankok nekik ne hitelezzenek, mert az efféle hitelkihelyezés és annak visszatérülése az egyik legkedvezőbb mutatójű. Ez egy szórt portfóliójú csoport, ahol a jól keresők fizetnek meg a rosszul keresők helyett. A társasházaknál minél többen állnak mögöttük és támogatják, annál inkább pozitív az ilyen irányú beruházások kivitelezése.

IMRO: Családi házanként 3-4 tonna a CO<sub>2</sub> megtakarítás, szóval ha ők pályázni fognak, akkor nagyon szép eredményeket lehet ezzel elérni. A társasházak esetében pedig tolmácsnak kell lenni. Meg kell értetni velük a lehetőségeket, adatokat. Így várható egységes szavazás a felújítás mellett. Van ahol az alapoktól kell indulni és megtalálni melyik lehetséges konstrukció a legjobb az adott helyzetben. Ezért tisztán kell látni, hogy milyen közös költség változásokat hoz a felújítás, ami aztán milyen hatással lesz az energiaszámlák alakulására, mert ez segíthet meggyőzni az embereket.

Marcalihoz és Letenyéhez: mi az oka, hogy a családi házak felújítását nem támogatja az önkormányzat?

Letenye: Nálunk a rendelet a családi házakra is vonatkozik. Ők főleg nyílászárók cseréjére igénylik. És részükre tartjuk az induló pályázatokkal kapcsolatban a tájékoztatót is.

Marcali: Eddig ez nem volt téma, hiszen a pályázati lehetőségek csak most indultak. Ha érkezik be pályázat, nagy valószínűséggel őket is fogja támogatni az önkormányzat. Gond akkor adódna, ha nagy tömegben pályáznának, mert az anyagi keret akkor nem lenne elegendő.

Évente ez körülbelül mekkora összeg?

Letenye: E-mailben tudok majd erre választ adni.

Marcali: Ezt most így nem tudnám megmondani.

Mi a véleményük arról, hogy magánházak nem fognak vissza nem térítendő támogatást kapni?

Nagyon szomorúnak tartom, mert ez vinné előre az országban az energiafogyasztás mérséklését, hogy minél több épületet beszigeteljünk. Támogatás nélkül nem lesz rá lehetőség.

Nem örülök neki, mert ez a pályázati struktúra egy fejlődésen ment át. A régi pályázatokkal szemben nem volt megfelelő a szakmai elvárás. Az Otthon Melege pályázat már nagyon magas szakmai színvonalat támaszt, ami garancia is a megtakarításra, a CO<sub>2</sub> csökkenésre.

Szomorú, hiszen sokan és sokáig küzdöttek ezen, hogy a lakosság számára is legyen ilyen támogatás. A visszatérítendő EU-s támogatás sem valósult meg. Nem érdemes tehát a központi segítségre várni, hanem a saját ötleteket kell kidolgozni. Tehát a tömeges energiapazarlást jelentő területen ez hátrányos lépés.

Engem is többen megkerestek a családi házakra vonatkozó támogatásokkal kapcsolatban, aztán amikor kiderült, hogy kizárólag visszatérítendő formában lehet támogatást kapni, akkor jelentősen csökkent a pályázási kedv, kvázi nullára esett vissza.

Letenyéhez kérdés: létezik-e egyfajta kritériumrendszer a támogatás odaítéléséhez, hogy minek kell megfelelni az épületnek.

Nincsen, mivel ez nem egy energetikai fejlesztéseket támogató rendszer, hanem inkább lakáskorszerűsítést támogató, így a pályázó személyére vannak megkötések. A visszatérítendő energetikai fejlesztésre 1000 euro, a vissza nem térítendő 500 euro. Már megvalósult fejlesztéssel is lehet pályázni.

VI.kerület: a kerületnek mintegy 10 milliárd forint a költségvetése, ez 33 millió euró, ennek az 1%-át fordítjuk erre a programra. Ebből 1/5-öd, ami támogatás, a többi pedig kölcsön.

Miért nincs az ablakokra sztenderd?ü

Mert eddig nem volt erre akarat, de most már tervezik. Ezt az emberek nem igazán szeretik, kevés a pénzük, ne korlátozzák őket úgy, hogy a drágább ablakot kelljen megvenniük. Egyébként vannak műemléki szabályok, csak nem tartják be őket. Nem ellenőrzik és nincs szankció.

Védegylet: Nekem úgy tűnik, hogy abszolút a jelenről beszélünk, de arra is kellene gondolni, hogy a jövőben itt is meglesznek azok a jogszabályok, amik külföldön már megvannak és akkor főleg a kistélepüléseken a megújuló energia egy jelentős részét a magánlakások állítják majd elő. Vannak-e ilyen elképzelések települések, energiaszolgáltatók szintjén?

Az emberek szeretnék a megújuló energiákat, de jelenleg még a szigetelési problémák sokkal súlyosabbak. Az első lépés az épületek energetikai racionalizálása kell, hogy legyen és ebből egy szerves továbblépés a megújuló energiák felhasználása.

2018-tól megjelenik a költségoptimalizálás, szóval ezeket alkalmaznunk kellene.

Letenye: Ha 2020 után leállnak az uniós pályázatok, akkor az nagy csalódást fog jelenteni. Addig pedig az valósítható meg, ami belefér a kiírt pályázatok kereteibe. Most kezdünk azon gondolkodni, hogy más stratégiát készítsünk 2020 utánra és közösen horvátországi településekkel működünk együtt, klímapolitikai szempontokat is figyelembe véve, amihez már szervesen kapcsolódik a megújuló energiák alkalmazása is.

**Műegyetem: A lakóépületeknél megvalósuló ESCO projekteknél hogyan lehet figyelembe venni a felhasználói szokásokat illetve ha megállapítják a bázisértéket, akkor ez hogyan történik és ha ehhez képest változik a felhasználói szokás, akkor mit lehet tenni?**

Az egyedi hőmennyiség mérés és a hőfokszabályozás kérdése, az egy nehezen átvihető dolog a lakóközösségeknél. Ezt szeretik elhagyni, pedig én ebben látnám a kulcskérdést, hiszen itt is jogszabálynak kell megfelelni.

A bázisidőszaknak van egy fogyasztása, ez több év általában, ennek megvannak a külső hőmérsékleti viszonyai, tartoznak hozzá meleg víz felhasználások illetve fűtési időszakok, ebből kiindulva prognosztizáljuk mi, hogy a jövőbeni fogyasztások, az adott paraméterek mellett hogyan fognak alakulni. Nyilván, ha ezek változnak akkor ahhoz kapcsolódóan változnak a garantált mennyiségek. Ez egy abszolút szabályozható dolog.

Korábban a fűtési vállalat képviselője azt mondta, hogy a megtakarítás 20%-os mennyisége, a meleg télnek volt köszönhető. Ez teljesen nevetséges. Egy alapvonal meghatározásával ez tervezhetővé válik, ezért olyan fontos az átláthatóság.

**Mit gondolnak arról, hogy van egy távolság aközött, amiről önök úgy gondolják, hogy egy bankilag támogatható projekt és amiről az önkormányzatok azt gondolják, hogy egy fenntartható energetikai projekt és miféle segítséget kínálnak ezeknek az önkormányzatoknak, pl. valamilyen ellenőrzőlistát, hogy megfeleljenek bizonyos feltételeknek, hogy hozzáférjenek hitelekhez vagy támogatásokhoz?**

Raiffeisen Bank: Azért fontos a társasházak esetében az önkormányzati szerepvállalás, mert átlendíti a lakóközösséget azon a döntési ponton, amikor elhatározza, hogy egy ilyen beruházást megvalósít. Legtöbbször nincs saját erő, ezért felmerül a banki finanszírozás. Banki oldalról ez



annyiban fontos, hogy a bank is biztosabban tudja, hogy a kihelyezett hitel visszafizetésre fog kerülni. Sokszor a szakmai támogatás hiányzik.